

ARMOEDEMONITOR GEMEENTE AA EN HUNZE 2017

Armoedemonitor gemeente Aa en Hunze 2017

Een onderzoek naar de grootte en samenstelling van de minimapopulatie in de gemeente Aa en Hunze.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Aa en Hunze

Datum

Januari 2018

Auteurs

Anne-Wil Hak
Tessa Schoot Uiterkamp

Databewerking

Wim Zijlema

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden vervaelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Samenvatting.....	3
1. Minima in beeld	5
1.1. Kenmerken minimahuishoudens	5
1.2. Langdurige minima	8
2. Kinderen in armoede	10
2.1. Kinderen in minimahuishoudens.....	10
2.2. Jeugdhulp	12
3. Minimaregelingen	15
3.1. Regelingen voor het minimabeleid	15
3.2. Bijzondere bijstand	15
3.3. Individuele inkomenstoeslag.....	16
3.4. Collectieve zorgverzekering.....	16
3.5. Meedoenpremie schoolgaande kinderen	17
3.6. PC-regeling	17
3.7. Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds Drenthe	18
3.8. Meedoenregeling re-integratie.....	18
3.9. Cumulatief gebruik inkomensregelingen	19
4. Minima met Wmo, schuldhulpverlening en jeugdhulp.....	21
4.1. Wmo.....	21
4.2. Schuldhulpverlening	22
4.3. Vergelijking minima met niet-minima	23
5. Het armoedebeleid in perspectief	24
5.1. Doelgroep armoedebeleid	24
5.2. Minimaregelingen	25
5.3. Aanbevelingen	26
Bijlage 1. Verantwoording	27
Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken	29
Bijlage 3. Kenmerken kinderen	31
Bijlage 4. Afkortingen	32
Bijlage 5. Indeling woongebieden.....	33

Inleiding

De gemeente AA en Hunze is voornemens om het gebruik van de minimaregelingen middels een vernieuwde aanpak (door de integratie in het sociale domein) te intensiveren en de Klijnsmagelden gericht te besteden. Om deze voornemens te kunnen verwezenlijken, is inzicht gewenst in de omvang en de samenstelling van de doelgroepen voor het armoedebelief en het bereik of niet-bereik van de minimaregelingen. Daarom heeft de gemeente KWIZ gevraagd om een armoedemonitor op te stellen en een onderzoek onder de doelgroep aan de hand van een vragenlijst uit te voeren.

Dit rapport beschrijft de doelgroep voor het lokale armoedebelief van de gemeente Aa en Hunze en gaat in op het gebruik en het bereik van de inkomensondersteunende regelingen die de gemeente kent. De gegevens over de omvang en samenstelling van de doelgroep minimahuishoudens geven de situatie per 1 juli 2017 weer (peildatum minimapopulatie). Het gebruik van de regelingen is gemeten over twaalf maanden voorafgaand aan de peildatum.

De uitkomsten van de vragenlijst zijn in een aparte rapportage verwerkt.

Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: de Participatiewet, minimaregelingen, collectieve zorgverzekering, Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), jeugdhulp, schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering (Wsnj). Met behulp van de Basisregistratie Personen (BRP) zijn de gebruikersgegevens op huishoudniveau gegroepeerd. Op deze manier ontstaat een samenhangend beeld op de omvang en samenstelling van de minimapopulatie, de mate van gebruik van regelingen en de overlap in het gebruik van voorzieningen op andere beleidsterreinen.

Leeswijzer

Na de samenvatting wordt in het eerste hoofdstuk de doelgroep voor het minimabeleid beschreven aan de hand van een aantal kenmerken. In hoofdstuk twee gaan we in op kinderen die opgroeien in een minimahuishouden en geven we de overlap met het gebruik van jeugdhulp weer. Vervolgens worden in hoofdstuk drie alle regelingen die de gemeente kent in beeld gebracht en gaan we nader in op het cumulatief gebruik van voorzieningen. In het vierde hoofdstuk wordt het gebruik van schuldhulpverlening, de Wmo en jeugdhulp en de overlap met de minimahuishoudens in beeld gebracht. In het laatste hoofdstuk formuleren we een aantal conclusies en aanbevelingen.

Samenvatting

Deze armoedemonitor beschrijft de omvang en kenmerken van de doelgroep voor het armoedebelief in de gemeente Aa en Hunze. Een minimahuishouden is een huishouden met een inkomen tot 120 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). De monitor gaat over de doelgroep die, doordat ze gebruik maken van regelingen en/of een bijstandsuitkering ontvangen, in beeld zijn bij de gemeente.

Het aantal en aandeel minima lager dan het landelijke gemiddelde

In totaal hebben 612 minimahuishoudens een inkomen tot 120 procent van het Wettelijk sociaal minimum. Dat is 5,4 procent van alle huishoudens. Dit aandeel ligt onder het landelijk gemiddelde van 12 procent, maar is vergelijkbaar met andere gemeenten met minder dan 50.000 inwoners. Ruim de helft (53 procent) van de minimahuishoudens ontvangt een bijstandsuitkering en de andere helft komt rond van AOW (15 procent) of ander inkomen (32 procent) zoals werk of WW.

Huishoudens jonger dan 45 jaar zijn vaker minima dan oudere huishoudens

14 procent van de huishoudens tot 27 jaar en 9 procent tussen de 27 en 45 jaar heeft een minimuminkomen. Onder huishoudens tussen 45 jaar en de AOW-leeftijd en onder AOW'ers is dit aandeel lager; respectievelijk 6 procent en 2 procent.

Eenoudergezinnen meer kans op armoede

Eenoudergezinnen behoren vaker tot de minimapopulatie dan andere huishoudens: van alle eenoudergezinnen leeft 23 procent op een inkomen tot 120 procent Wsm. Alleenstaanden vormen in absolute zin de grootste groep onder de minima, 52 procent valt in deze categorie. Dit beeld zien we bij de meeste andere gemeenten ook.

Huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond zijn vaker minima

Van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond moet 38 procent rondkomen van een inkomen tot 120 procent Wsm. Onder huishoudens met een westerse migratieachtergrond is dit 10 procent en onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond is dit 5 procent. Nagenoeg in alle gemeenten waar KWIZ onderzoek heeft gedaan is het aandeel minima onder niet-westerse allochtone huishoudens hoger dan onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond.

Armoede voor 45 procent van de minima langdurig

45 procent van de minimahuishoudens leeft drie jaar of langer van een laag inkomen. Dat zijn met name AOW'ers en ook zien we in deze groep wat vaker huishoudens zonder kinderen. Ongeveer 24 procent van de huishoudens is in de periode juli 2016 tot juli 2017 ingestroomd in de minimapopulatie.

Circa 7 procent van alle kinderen groeit op in een minimahuishouden

In 152 minimahuishoudens groeien 302 kinderen op in de leeftijd tot 18 jaar. Dat is 6,8 procent van alle kinderen. In eenoudergezinnen groeien relatief meer kinderen op in een minimahuishouden dan in gezinnen met twee ouders. In Rolde en omgeving is het aandeel minimakinderen met 8 procent hoger dan in de rest van de gemeente.

23 procent van alle minimakinderen krijgt ook jeugdhulp

Tussen 1 juli 2016 en 1 juli 2017 kregen 529 kinderen in de gemeente jeugdhulp, oftewel 12 procent van alle kinderen in de gemeente. In het Hunzegebied kregen relatief meer kinderen jeugdhulp. Kinderen in een minimahuishouden kregen vaker jeugdhulp dan kinderen die niet in een minimahuishouden opgroeien; 23 procent van alle kinderen in een minimahuishouden heeft ook jeugdhulp gehad.

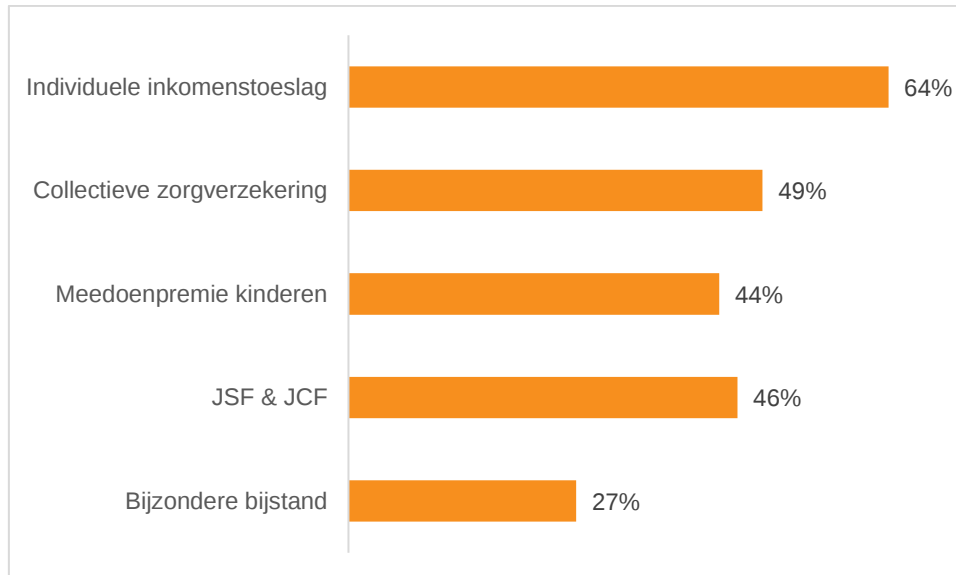
Goed gebruik minimaregelingen

Er wordt in het algemeen redelijk tot veel gebruik gemaakt van de diverse regelingen en ten opzichte van andere gemeenten is het bereik in Aa en Hunze dan ook gemiddeld tot goed te

noemen. Minimahuishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond maken vaker gebruik van de regelingen dan andere minimahuishoudens.

Onderstaand staat er per regeling het bereik weergegeven. Dit is het aantal huishoudens dat in de periode juli 2016 tot juli 2017 gebruik heeft gemaakt van de regeling, afgezet tegen de doelgroep per regeling.

Figuur S1.1 Bereik minimaregelingen

Voor de **individuele inkomenstoeslag** geldt dat in de meeste gemeenten het aandeel gebruik rond 60 procent ligt. Het bereik in Aa en Hunze van 64 procent ligt daar dus iets boven.

Voor de **collectieve zorgverzekering** geldt dat het bereik van 49 procent hoger ligt dan het gemiddelde van 30 procent in andere gemeenten. Het bereik van de collectieve zorgverzekering stijgt het laatste jaar wel in de meeste gemeenten. Onder AOW'ers is het bereik in Aa en Hunze overigens nog hoger; 78 procent van de AOW-gerechtigde minima maakt gebruik van de collectieve zorgverzekering.

44 procent van de minimahuishoudens met kinderen heeft gebruikgemaakt van de **meedoenpremie voor schoolgaande kinderen**. Dat is gemiddeld voor een regeling voor schoolgaande kinderen. Minima met een bijstandsuitkering en eenoudergezinnen maken nog wat vaker gebruik van de regeling.

Het bereik van het **Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds** is met 46 procent iets hoger dan we bij veel andere gemeenten zien (gemiddeld 40 procent).

Het bereik van de **bijzondere bijstand** is 27 procent. Dat ligt in redelijk in lijn met het bereik dat we op dit moment bij de meeste andere gemeenten zien (25 procent). De laatste tijd zien we een stijging van de bijzondere bijstand, met name door kosten voor bewindvoering.

Integrale aanpak

Armoede staat niet op zichzelf. Ongeveer 17 procent van de minimahuishoudens heeft ook een Wmo-voorziening en dus een zorgvraag. Daarnaast is 24 procent van de minimahuishoudens in beeld geweest bij schuldhulpverlening en heeft 38 procent van de minimahuishoudens met kinderen ook een vorm van jeugdhulp gehad. Om deze huishoudens als gemeente goed te kunnen helpen is een integrale aanpak belangrijk.

1. Minima in beeld

In dit hoofdstuk beschrijven we de kenmerken van de minimapopulatie op 1 juli 2017 in de gemeente. Dit zijn huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), de bovengrens van de meeste gemeentelijke inkomensvoorzieningen. De verdeling van de kenmerken van de minimapopulatie vergelijken we met de verdeling van alle huishoudens in de gemeente. Op die manier wordt in beeld gebracht welke groepen oververtegenwoordigd of ondervertegenwoordigd zijn in de minimapopulatie. In de bijlage zijn de kenmerken van alle huishoudens in de gemeente weergegeven.

1.1. Kenmerken minimahuishoudens

De volgende tabel bevat een overzicht van het aantal en aandeel minimahuishoudens in de gemeente op de peildatum van het onderzoek.

Tabel 1.1.1 Huishoudens naar inkomen in Aa en Hunze

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	Alle huishoudens	
Tot 120%	612	5,4%
Overig	10.811	94,6%
Totaal	11.423	100%

Op 1 juli 2017 hebben 612 huishoudens in de gemeente een inkomen tot 120 procent Wsm. Dat is 5,4 procent van alle huishoudens. Dit aandeel ligt onder het landelijk gemiddelde van 12 procent, maar is vergelijkbaar met andere gemeenten met minder dan 50.000 inwoners.

Inkomensbron

Als we de huishoudens met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum uitsplitsen naar hoofdinkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.1.2 Inkomensbron minima, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Minimahuishoudens	
Bijstand inkomen	323	53%
AOW inkomen	94	15%
Ander inkomen	195	32%
Totaal	612	100%

Van de 612 minimahuishoudens hebben er 323 inkomen uit de bijstand, oftewel 53 procent. Daarnaast zijn er 94 minimahuishoudens waarvan het oudste gezinslid AOW krijgt en tenslotte hebben 195 huishoudens een ander hoofdinkomen. Daarvan kennen we de hoogte maar weten we niet uit welke componenten dit bestaat. Het kan bijvoorbeeld gaan om een WW of WIA uitkering, een inkomen uit werk of een combinatie hiervan. De verdeling naar inkomensbron van de minima in Aa en Hunze is redelijk gelijk aan die van andere gemeenten.

Huishoudtype

De volgende tabel geeft het huishoudtype van de minimahuishoudens weer.

Tabel 1.1.3 Huishoudtype minima, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Minimahuishoudens		Aandeel van alle huish.
Alleenstaand	318	52%	9%
Eenoudergezin	59	10%	23%
Meerpersoons zonder kinderen	142	23%	3%
Meerpersoons met kinderen	93	15%	4%
Totaal	612	100%	5%

**leeswijzer: van de 612 minimahuishoudens zijn 318 een alleenstaand huishouden. Dat is 52 procent. Als we de 318 alleenstaande minimahuishoudens afzetten tegen alle alleenstaande huishoudens in de gemeente dan zien we dat 9 procent van al deze huishoudens minima is (kolom 'aandeel'). Onder eenoudergezinnen is dat aandeel 23 procent en in totaal is 5 procent van alle huishoudens minima

Iets meer dan de helft van alle minimahuishoudens is een alleenstaand huishouden. Dit komt overeen met de meeste andere gemeenten. Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen vormen met 25 procent ook een grote groep onder de minimahuishoudens. Afgezet tegen alle huishoudens, zien we in de laatste kolom dat eenoudergezinnen vaker dan gemiddeld minima zijn; 23 procent van alle eenoudergezinnen heeft een inkomen tot 120 procent Wsm. Onder alleenstaanden ligt dit aandeel op 9 procent. Meerpersoonshuishoudens hebben relatief gezien minder vaak een minimuminkomen.

Leeftijd

De volgende tabel geeft een overzicht van de huishoudens op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel 1.1.4 Leeftijdsopbouw minimahuishoudens, inkomen tot 120%

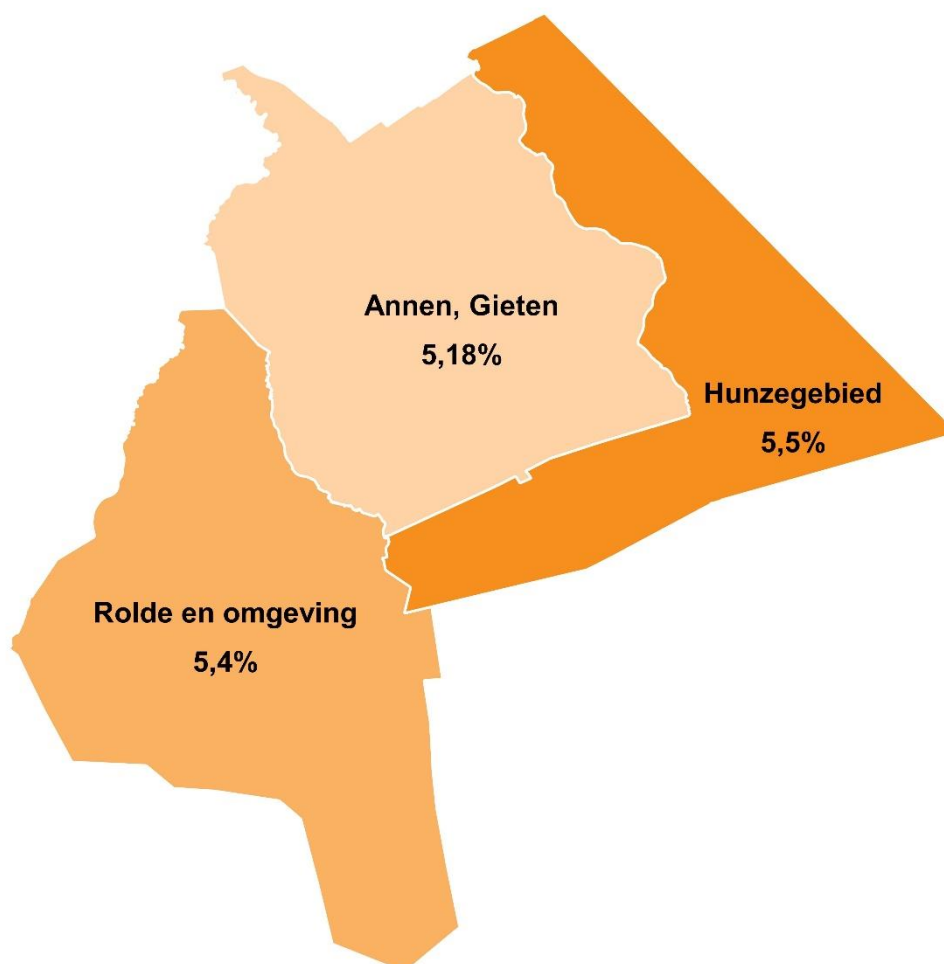
Leeftijdscategorie	Minimahuishoudens		Aandeel van alle huish.
Tot 27 jaar	38	6%	14%
27 tot 45 jaar	170	28%	9%
45 tot AOW-leeftijd	310	51%	6%
AOW-leeftijd	94	15%	2%
Totaal	612	100%	5%

Hoe ouder, hoe minder kans op armoede; in de laatste kolom is te zien dat het aandeel minimahuishoudens het hoogst is onder huishoudens tot 27 jaar (14 procent) en het laagst onder huishoudens met de AOW-leeftijd (2 procent). In de meeste andere kleine gemeenten is het aandeel minima onder jongere huishoudens eveneens hoger dan onder oudere huishoudens. Al is het aandeel minima met de AOW-leeftijd in Aa en Hunze lager dan gemiddeld.

Geografische spreiding

In de volgende figuur de per woongebied het aandeel minimahuishoudens. In bijlage 5 staat de indeling van de woongebieden met bijbehorende woonplaatsen. Eveneens staan daar de achterliggende tabellen bij de figuur.

Figuur 1.1.1. Aandeel minimahuishoudens per woongebied

Het aandeel minimahuishoudens is nagenoeg gelijk in alle drie woongebieden.

Achtergrond

De volgende tabel geeft een overzicht van de huishoudens op basis van de achtergrond van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel 1.1.5 Achtergrond minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Achtergrond	Minimahuishoudens		Aandeel van alle huish.
Nederlandse achtergrond	498	82%	5%
Westerse migratieachtergrond	27	4%	10%
Niet-westerse migratieachtergrond	87	14%	38%
Totaal	612	100%	5%

Ruim 80 procent van de minima heeft een Nederlandse achtergrond. Afgezet tegen alle huishoudens in de gemeente zien we dat het aandeel minima onder huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond het hoogst is; 38 procent. Onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond is het aandeel van 5 procent fors lager. Ook bij andere gemeenten waarvoor KWIZ armoede onderzoek doet is het aandeel minima onder huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond veel hoger dan onder huishoudens met een Nederlandse achtergrond.

1.2. Langdurige minima

In deze paragraaf gaan we nader in op de achtergrondkenmerken van de groep die we langdurige minima noemen. Dit zijn huishoudens die drie jaar of langer aangewezen zijn op een inkomen tot maximaal 120 procent van het geldende sociale minimum. De volgende tabel bevat een overzicht van de verdeling naar duur op het inkomen.

Tabel 1.2.1 Langdurigheid minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Duur minimuminkomen	Minimahuishoudens	
Korter dan 1 jaar	148	24%
1 tot 3 jaar	190	31%
3 jaar en langer	274	45%
Totaal	612	100%

45 procent van de minima komt al drie jaar of langer rond van een inkomen tot 120 procent. Dit aandeel ligt iets onder het aandeel 55 procent dat we bij andere gemeenten vinden, al daalt dit aandeel de laatste tijd wel. Dat komt omdat het aantal 'instromers' stijgt, waarvan een groot deel statushouders zijn.

Inkomensbron

Als we de huishoudens die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben uitsplitsen naar hoofdkomen zien we de volgende verdeling.

Tabel 1.2.2 Inkomensbron langdurige minima, inkomen tot 120%

Inkomensbron	Langdurige minima		Aandeel van alle minimahuish.
Bijstand inkomen	143	52%	44%
AOW inkomen	80	29%	85%
Ander inkomen	51	19%	26%
Totaal	274	100%	45%

Van alle huishoudens met een bijstandsuitkering is 44 procent al langer dan drie jaar afhankelijk van een minimuminkomen. Het aandeel langdurige minima onder huishoudens met een AOW-uitkering ligt, logischerwijs, het hoogst (85 procent). Deze oudere minima hebben door hun leeftijd geen kans meer op inkomensverbetering door werkaanvaarding. We treffen zowel de kleinste aantallen als aandelen aan in de groep minima met een ander inkomen.

Huishoudtype

Het volgende overzicht geeft het huishoudtype van de langdurige minimahuishoudens weer.

Tabel 1.2.3 Huishoudtype langdurige minima, inkomen tot 120%

Huishoudtype	Langdurige minima		Aandeel van alle minimahuish.
Alleenstaand	154	56%	48%
Eenoudergezin	28	10%	47%
Meerpersoons zonder kinderen	67	25%	47%
Meerpersoons met kinderen	25	9%	27%
Totaal	274	100%	45%

Meerpersoonshuishoudens met kinderen zijn van alle minimahuishoudens het minst vaak langdurig op een minimuminkomen aangewezen.

Leeftijd

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de leeftijdsverdeling onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 1.2.4 Leeftijdsopbouw langdurige minima, inkomen tot 120%

Leeftijdscategorie	Langdurige minima		Aandeel van alle minimahuish.
Tot 27 jaar	2	1%	5%
27 tot 45 jaar	60	22%	35%
45 tot AOW-leeftijd	132	48%	43%
AOW-leeftijd	80	29%	85%
Totaal	274	100%	45%

Zoals we al eerder zagen, zijn oudere huishoudens vaker langdurig minima dan jongere minimahuishoudens.

Achtergrond

Op basis van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden ziet de verdeling naar achtergrond onder langdurige minima er als volgt uit.

Tabel 1.2.5 Achtergrond langdurige minima, inkomen tot 120%

Achtergrond	Langdurige minima		Aandeel van alle minimahuish.
Nederlandse achtergrond	230	84%	46%
Westerse migratieachtergrond	15	5%	56%
Niet-westerse migratieachtergrond	29	11%	33%
Totaal	274	100%	45%

De verdeling naar achtergrond bij langdurige minima wijkt af van alle minima. Huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond hebben wat minder vaak al drie jaar of langer een minimuminkomen dan huishoudens met een andere achtergrond. Dit hangt voor een deel samen met de statushouders die onder deze groep vallen, zij zijn vaker korter dan drie jaar minima. Van de minimahuishoudens met een Nederlandse achtergrond heeft 46 procent al drie jaar of langer een inkomen tot 120 procent Wsm.

2. Kinderen in armoede

In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan kinderen in de leeftijd tot 18 jaar die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. We geven een aantal kenmerken weer en vergelijken deze kenmerken met die van alle kinderen in de gemeente. Tevens geven we het aantal (minima)kinderen weer dat jeugdhulp krijgt. In de bijlage staan de kenmerken van alle kinderen.

2.1. Kinderen in minimahuishoudens

In onderstaande tabel staat het aantal kinderen in (minima)huishoudens in de gemeente.

Tabel 2.1.1 Aantal kinderen in (minima)huishoudens

Categorie	
Alle kinderen	4.409
Kinderen in minimahuishoudens tot 120%	302
Aandeel kinderen in minimahuishoudens	6,8%

Van de 4.409 kinderen die in de gemeente Aa en Hunze wonen, groeien er 302 op in een huishouden met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum: dat is 6,8 procent van alle kinderen in de gemeente. Dit aandeel is hoger dan het totaal aantal minimahuishoudens van 5,4 procent. Dit betekent dat er relatief veel huishoudens met kinderen zijn binnen de minimapopulatie in Aa en Hunze. In het vorige hoofdstuk zagen we ook al dat het aandeel minima onder huishoudens met kinderen hoger is dan onder huishoudens zonder kinderen.

Inkomensbron

Tabel 2.1.2 Inkomensbron kinderen in minimahuishoudens

Inkomensbron	Minimakinderen	
Bijstand inkomen	182	60%
Ander inkomen	120	40%
Totaal	302	100%

Naar bron van inkomen zien we dat 60 procent van de minimakinderen opgroeit in een huishouden met een bijstandsuitkering en 40 procent in een huishouden met een ander inkomen. Dit komt overeen met de verdeling die we bij de meeste andere gemeenten zien.

Leeftijd

Naar leeftijd maken we onderscheid in kinderen tot 4 jaar, van 4 tot 12 jaar (basisschoolleeftijd) en 12 tot 18 jaar (voortgezet onderwijs).

Tabel 2.1.3 Leeftijdsopbouw kinderen in (minima)huishoudens

Leeftijdscategorie	Minimakinderen		Aandeel van alle kinderen
Tot 4 jaar	40	13,2	6%
4 tot 12 jaar	149	49,3	8%
12 tot 18 jaar	113	37,5	6%
Totaal	302	100	7%

Naar leeftijd zijn de verschillen klein; binnen elke leeftijdscategorie groeit 6 tot 8 procent op in een minimahuishouden.

Huishoudtype

De volgende tabel geeft de verdeling naar huishoudtype weer.

Tabel 2.1.4 Huishoudtype kinderen in (minima)huishoudens

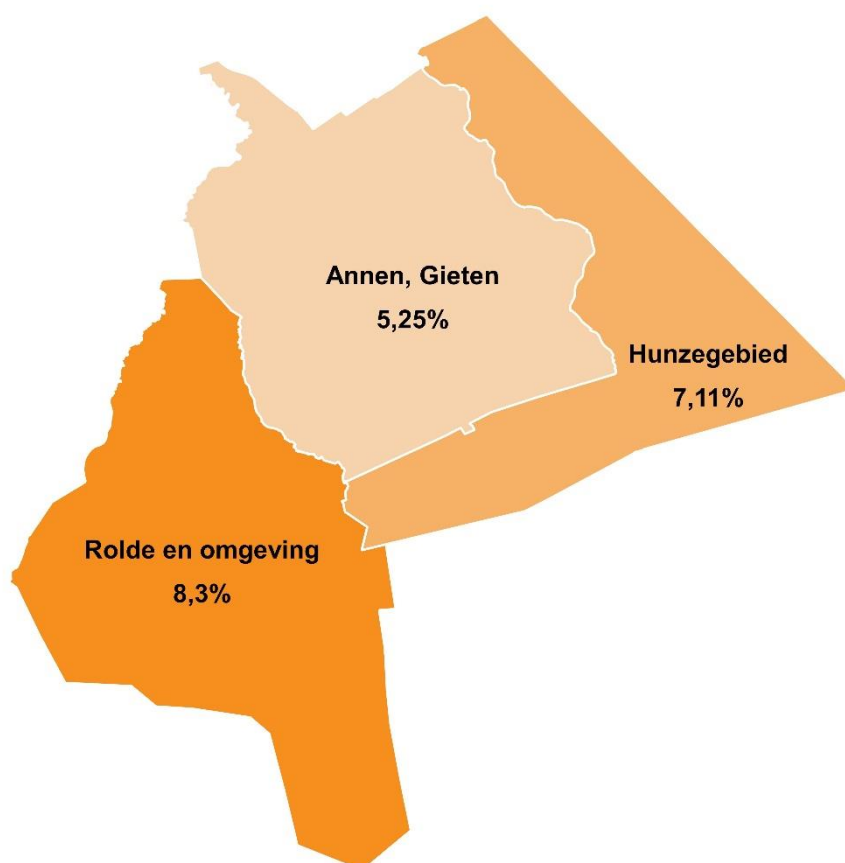
Huishoudtype	Minimakinderen		Aandeel van alle kinderen
Eenoudergezin	98	32%	25%
Meerpersoons met kinderen	204	68%	5%
Totaal	302	100%	7%

Van alle kinderen die opgroeien in een eenoudergezin woont 25 procent in een minimahuishouden. Van de kinderen die opgroeien in een gezin met twee ouders, is dat aandeel 5 procent. Ook in andere gemeenten is het aandeel kinderen dat opgroeit in een eenouder minimahuishouden veel groter dan in meerpersoonshuishoudens.

Geografische spreiding

De volgende figuur geeft het aandeel minimakinderen per woongebied weer.

Figuur 2.1.1. Aandeel minimakinderen per woongebied

In Rolde en omgeving groeien meer kinderen op in een minimahuishouden (8,3 procent) dan in de rest van de gemeente. Het aandeel minimakinderen is het kleinst in het gebied Annen en Gieten (5,25 procent).

Achtergrond

De volgende tabel geeft de verdeling naar achtergrond weer.

Tabel 2.1.5 Achtergrond kinderen in (minima)huishoudens

Achtergrond	Minimakinderen		Aandeel van alle kinderen
Nederlandse achtergrond	218	72%	5%
Westerse migratieachtergrond	8	3%	21%
Niet-westerse migratieachtergrond	76	25%	62%
Totaal	302	100%	7%

Afgezet tegen alle kinderen zien we dat kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond veel vaker opgroeien in een minimahuishouden dan kinderen met een andere achtergrond; 62 procent van de kinderen met een dergelijke achtergrond woont in een minimahuishouden.

2.2. Jeugdhulp

In deze paragraaf geven we het aantal kinderen en het aantal huishoudens weer dat in de periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2017 jeugdhulp ontving. Daarbij gaan we ook in op de overlap met de minimahuishoudens.

Aantal kinderen met jeugdhulp

In de volgende tabel het aantal kinderen tot 18 jaar dat jeugdhulp ontving. Daarbij maken we onderscheid tussen kinderen in een minimahuishouden en kinderen die niet in een minimahuishouden opgroeien.

Tabel 2.2.1 Aantal kinderen in jeugdhulp naar inkomen

Categorie	Kinderen jeugdhulp		Aandeel van alle kinderen
Tot 120% Wsm	68	13%	23%
Overige kinderen	461	87%	11%
Totaal	529	100%	12%

Tussen 1 juli 2016 en 1 juli 2017 kregen 529 kinderen in de gemeente jeugdhulp. Dat is 12 procent van alle 4.409 kinderen tot 18 jaar in de gemeente. 13 procent van de kinderen met jeugdhulp groeit op in een minimahuishouden, dat zijn 68 kinderen. Zij vormen 23 procent van alle 302 kinderen die in een minimahuishouden opgroeien. Kinderen in een minimahuishouden krijgen vaker jeugdhulp dan kinderen die niet in een minimahuishouden opgroeien.

Alle kinderen

De volgende tabel geeft het totaal aantal kinderen met jeugdhulp per leeftijdscategorie weer. Dit aantal zetten we af tegen alle kinderen in de gemeente.

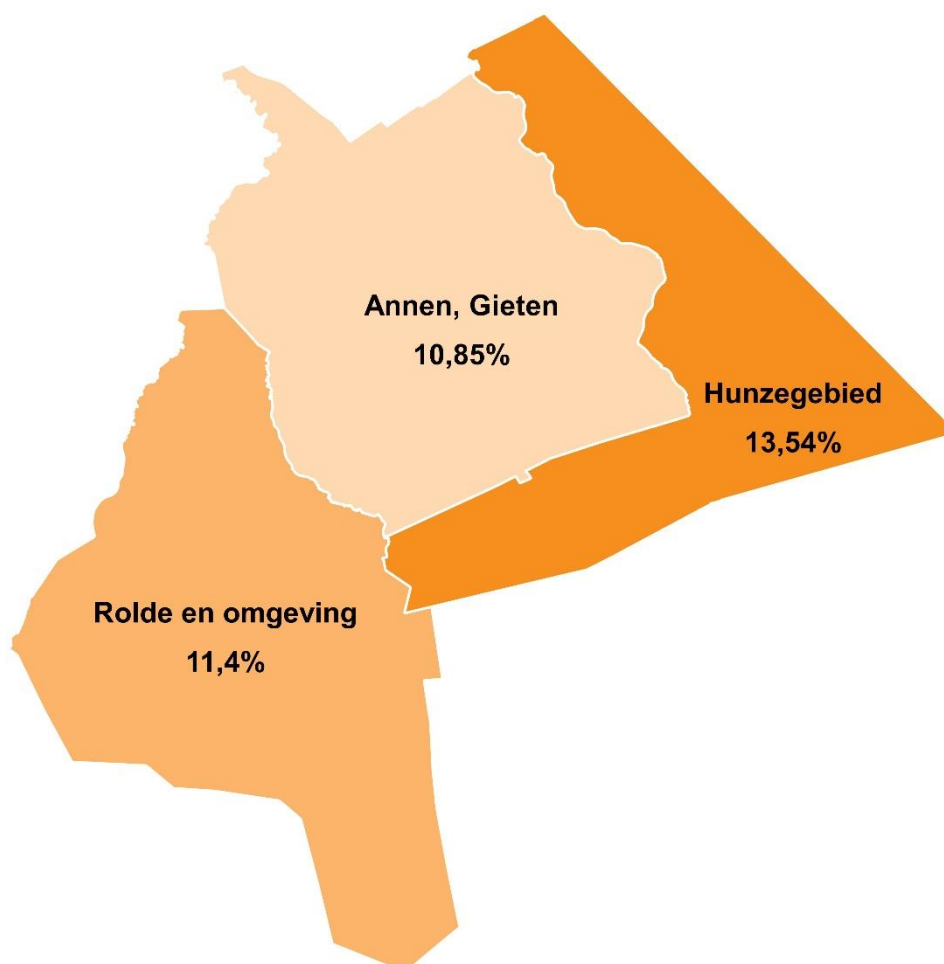
Tabel 2.2.2 Aantal kinderen in jeugdhulp naar leeftijdscategorie

Leeftijdscategorie	Kinderen jeugdhulp		Aandeel van alle kinderen
Tot 4 jaar	17	3%	3%
4 tot 12 jaar	216	41%	12%
12 tot 18 jaar	296	56%	16%
Totaal	529	100%	12%

Ruim de helft van de kinderen met jeugdhulp (56 procent) is tussen de 12 en 18 jaar oud. Afgezet tegen alle kinderen in de gemeente krijgen kinderen uit deze leeftijdscategorie ook het vaakst jeugdhulp, namelijk 16 procent van alle kinderen tussen 12 en 18 jaar.

De volgende figuur geeft het aandeel kinderen met jeugdhulp weer per woongebied.

Figuur 2.2.1. Aandeel kinderen in jeugdhulp per woongebied

In het Hunzegebied krijgen relatief gezien de meeste kinderen tot 18 jaar jeugdhulp; bijna 14 procent. In de andere twee gebieden krijgt ongeveer 11 procent van alle kinderen jeugdhulp.

Minimakinderen

In de volgende tabel het aantal minimakinderen dat jeugdhulp krijgt, uitgesplitst naar leeftijdscategorie.

Tabel 2.2.3 Aantal minimakinderen in jeugdhulp naar leeftijdscategorie

Leeftijdscategorie	Minimakinderen jeugdhulp	
Tot 4 jaar	5	7%
4 tot 12 jaar	37	55%
12 tot 18 jaar	26	38%
Totaal	68	100%

Onder minimakinderen met jeugdhulp is het aandeel 4- tot 12-jarigen het grootst (55 procent).

Huishoudens met jeugdhulp

De volgende tabel geeft het aantal *huishoudens* weer dat jeugdhulp kreeg.

Tabel 2.2.4 Aantal huishoudens met kinderen met jeugdhulp

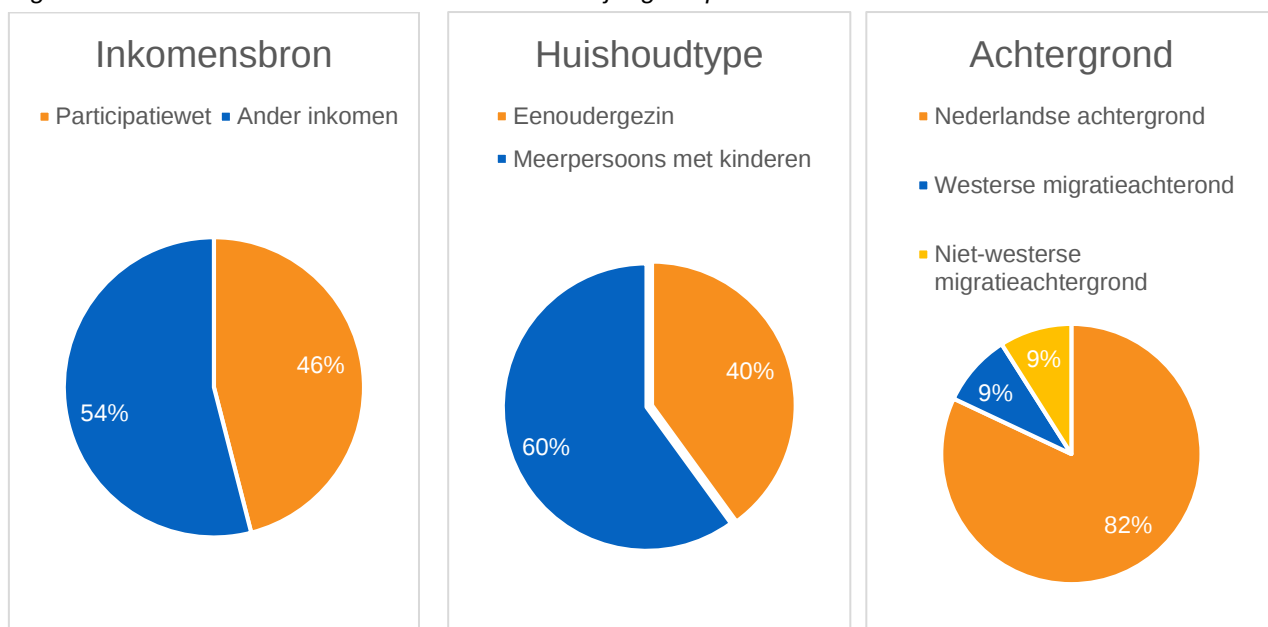
Categorie	Huishoudens jeugdhulp		Aandeel van alle huish. met kinderen
Tot 120% Wsm	57	11%	38%
Overige huishoudens	441	89%	19%
Totaal	498	100%	20%

De 529 kinderen met jeugdhulp wonen in 498 huishoudens. Dat betekent dat in 20 procent van alle huishoudens met kinderen iemand jeugdhulp krijgt. Onder minimahuishoudens is dat aandeel hoger; in 38 procent van de minimahuishoudens met kinderen krijgen een of meerdere kinderen jeugdhulp.

Kenmerken minimahuishoudens met jeugdhulp

In de onderstaande figuren een aantal kenmerken van minimahuishoudens waarvan een of meerdere kinderen jeugdhulp krijgt.

Figuur 2.2.2. Kenmerken minimahuishoudens met jeugdhulp

Bijna de helft van de huishoudens met jeugdzorg krijgt een bijstandsuitkering en 40 procent vorm een eenoudergezin. Veruit de grootste groep heeft een Nederlandse achtergrond.

3. Minimaregelingen

Inwoners van de gemeente Aa en Hunze met een laag inkomen kunnen een beroep doen op diverse regelingen om hun lasten te verlichten of het maatschappelijk participeren te versterken. In dit hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik en bereik onder de doelgroep van verschillende inkomensondersteunende voorzieningen. Daarnaast beschrijven we de kenmerken van de huishoudens die van deze regelingen gebruik maken. Het gebruik is gemeten op huishoudniveau over de periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2017.

3.1. Regelingen voor het minimabeleid

De volgende tabel geeft de minimaregelingen in de gemeente in 2017 weer.

Tabel 3.1.1 Inkomensgrenzen regelingen in 2017 en omvang doelgroep

Regeling	Inkomensgrens	Doelgroep
Kwijtschelding ¹	100%	392
Bijzondere bijstand	120%	612
Individuele inkomenstoeslag	120%	194
Collectieve zorgverzekering	120%	612
Meedoenpremie schoolgaande kinderen	120%	139
PC-regeling	120%	Nb.
Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds Drenthe	120%	64
Meedoenpremie re-integratie	120%	612

In de volgende paragrafen komt van bovenstaande regelingen het gebruik en bereik aan bod. Van de kwijtschelding kunnen we het gebruik en bereik niet weergeven omdat we niet over volledige gegevens beschikken.

3.2. Bijzondere bijstand

Het bijzondere bijstandsbeleid van de gemeente Aa en Hunze is erop gericht om mensen die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen, te ondersteunen. De gemeente beoordeelt wanneer er sprake is van bijzondere omstandigheden. Huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm krijgen alle noodzakelijke extra uitgaven volledig vergoed. Voor huishoudens met een hoger inkomen wordt draagkracht berekend.

Omdat niet bekend is hoeveel huishoudens draagkracht hebben, gaan we voor zowel de doelgroep bepaling als het gebruik uit van een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 3.2.1 Gebruik en bereik bijzondere bijstand

Categorie	
Doelgroep	612
Gebruik bijzondere bijstand	165
Percentage bereik	27%

Tussen 1 juli 2016 en 1 juli 2017 hebben 165 huishoudens één of meerdere verstrekkingen gehad vanuit de bijzondere bijstand, ofwel 27 procent van de doelgroep. Het gebruik van de bijzondere bijstand ligt in veel andere gemeenten rond de 25 procent. Het gebruik in de gemeente Aa en Hunze ligt daar dus mee in lijn.

¹ De kwijtschelding nemen we niet mee in dit overzicht, omdat we niet de volledige gegevens hebben.

Kenmerken huishoudens die gebruik maken van de bijzondere bijstand

- Minimahuishoudens met AOW-uitkering maken nauwelijks gebruik van de bijzondere bijstand. Het bereik onder minima met een bijstandsuitkering en minima met een ander inkomen is ongeveer gelijk;
- Huishoudens met kinderen maken vaker gebruik van de bijzondere bijstand dan huishoudens zonder kinderen;
- Huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond maken het vaakst gebruik van de bijzondere bijstand.

3.3. Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag is bedoeld als inkomensondersteuning voor mensen die langdurig afhankelijk zijn van een minimuminkomen. In Aa en Hunze behoort iedereen tussen de 21 jaar en AOW-leeftijd, die gedurende een periode van drie jaar een inkomen heeft tot 120 procent, tot de doelgroep. Verder geldt als voorwaarde voor toekenning dat er geen perspectief op inkomensverbetering door werkaanvaarding (meer) mag zijn. Op basis van de voor dit onderzoek gebruikte bestanden kunnen we dit perspectief niet bepalen. Daarom gaan we er vanuit dat de huishoudens die qua inkomen en leeftijd in aanmerking komen voor de toeslag de komende twaalf maanden geen perspectief hebben op inkomensverbetering.

Tabel 3.3.1 Gebruik en bereik individuele inkomenstoeslag

Categorie	
Doelgroep	194
Gebruik individuele inkomenstoeslag	124
Percentage bereik	64%

In totaal hebben 124 huishoudens gebruikgemaakt van de individuele inkomenstoeslag. Afgezet tegen de doelgroep is dit een bereik van 64 procent. Gemiddeld ligt het bereik van de individuele inkomenstoeslag bij andere gemeenten tussen de 50 en 60 procent.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de individuele inkomenstoeslag

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken vaker gebruik van de individuele inkomenstoeslag dan huishoudens met een andere inkomensbron. Dit is een algemeen beeld bij de individuele inkomenstoeslag;
- Afgezet tegen de doelgroep, maken alleenstaanden vaker gebruik van de toeslag dan andere huishoudens;
- Huishoudens met een migratieachtergrond maken vaker gebruik van de individuele inkomenstoeslag dan huishoudens met een Nederlandse achtergrond.

3.4. Collectieve zorgverzekering

De gemeente biedt minima met een inkomen tot 120 procent Wsm de mogelijkheid om deel te nemen aan de collectieve zorgverzekering bij Zilveren Kruis Achmea en Menzis. Minima krijgen korting op de premie en het eigen risico wordt standaard meeverzekerd. Omdat een zorgverzekering voor een heel kalenderjaar geldt geven we voor het gebruik de huishoudens weer die in 2017 gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering.

Tabel 3.4.1 Gebruik en bereik collectieve zorgverzekering

Categorie	
Doelgroep	612
Gebruik collectieve zorgverzekering	300
Percentage bereik	49%

In de analyseperiode heeft 49 procent van de doelgroep gebruikgemaakt van de collectieve zorgverzekering. In totaal gaat het om 300 huishoudens. Bij de meeste andere gemeenten vinden we tegenwoordig een bereik van 30 procent. Het bereik in de gemeente Aa en Hunze ligt daar dus boven.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering

- Huishoudens met een AOW-uitkering maken het vaakst gebruik van de collectieve zorgverzekering, gevolgd door huishoudens met een bijstandsuitkering;
- Meerpersoonshuishoudens met kinderen maken het vaakst gebruik van de verzekering;
- Van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond is bijna de driekwart collectief verzekerd.

3.5. Meedoenpremie schoolgaande kinderen

Minima met schoolgaande kinderen tot 18 jaar kunnen een meedoenpremie aanvragen om activiteiten voor hun kind te betalen. Zodat hun kind bijvoorbeeld mee kan met een schoolreisje, of lid kan worden van een sportclub of muzieklus kan volgen. Minima kunnen deze regeling per schooljaar aanvragen. De doelgroep bestaat uit huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 3.5.1 Gebruik en bereik meedoenpremie schoolgaande kinderen

Categorie	
Doelgroep	139
Gebruik meedoenpremie schoolgaande kinderen	61
Percentage bereik	44%

In totaal hebben 61 huishoudens gebruikgemaakt van de meedoenpremie voor schoolgaande kinderen. Een gemiddeld gebruik voor een dergelijke regeling. Er hebben 52 huishoudens gebruikgemaakt van de regeling voor basisschool kinderen, en 19 (eveneens) van de regeling voor kinderen op het voortgezet onderwijs.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de meedoenpremie schoolgaande kinderen

- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken twee keer zoveel gebruik van de regeling dan huishoudens met een andere inkomensbron;
- Eenoudergezinnen maken wat vaker gebruik van de regeling dan meerpersoonshuishoudens met kinderen;
- Naar achtergrond is het gebruik het hoogst onder minima met een niet-westerse migratieachtergrond.

3.6. PC-regeling

Minima met schoolgaande kinderen hebben (onder bepaalde voorwaarden) eens in de vijf jaar recht op de PC-regeling en kunnen kiezen of ze een computer of laptop willen. Minima komen in aanmerking voor de regeling als hun kind naar het eerste jaar van het voortgezet onderwijs gaat en als ze geen computer hebben (of deze is ouder dan vijf jaar). Deze specifieke voorwaarden kunnen we niet uit de voor dit onderzoek gebruikte bestanden halen. Daarom kunnen we doelgroep niet goed bepalen en geven we alleen het gebruik van de regeling weer.

Tabel 3.6.1 Gebruik PC-regeling

Categorie	
Gebruik PC-regeling	8

In de analyseperiode hebben 8 huishoudens gebruikgemaakt van de PC-regeling.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van de PC-regeling

- Zes van de acht huishoudens hebben een bijstandsuitkering;
- Meerpersoonshuishoudens hebben meer gebruikgemaakt van de regeling dan eenoudergezinnen;
- De helft heeft een niet-westerse migratieachtergrond.

3.7. Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds Drenthe

Het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds Drenthe geeft sportkansen aan kinderen en jongeren uit gezinnen waar onvoldoende geld is lessen op kunst en cultuurgebied kunnen volgen en kunnen sporten. De doelgroep bestaat uit minimahuishoudens met kinderen van 4 tot 18 jaar en een inkomen tot 120 procent Wsm. In onderstaande tabellen geven we het gebruik weer van zowel het aantal kinderen als het aantal huishoudens.

Tabel 3.7.1 Gebruik Jeugdsport- en cultuurfonds aantal kinderen

Categorie	
Gebruik Sport aantal kinderen	107
Gebruik Cultuur aantal kinderen	16
Totaal aantal kinderen	117

De meeste kinderen hebben gebruikgemaakt van het Jeugdsportfonds. In totaal hebben 117 kinderen van een van beide fondsen gebruikgemaakt. In de volgende tabel zetten we dit af tegen de doelgroep van alle kinderen van 4 tot 18 jaar in een minimahuishouden.

Tabel 3.7.2 Gebruik en bereik kinderen Jeugdsport- en cultuurfonds

Categorie	
Doelgroep kinderen	262
Gebruik Jeugdsport- & Jeugdcultuurfonds kinderen	117
Percentage bereik kinderen	45%

In totaal kunnen 262 kinderen gebruikmaken van het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds en 117 kinderen maken hier ook gebruik van. Dat is een bereik van 45 procent onder de doelgroep.

In de volgende tabel geven we het aantal *huishoudens* weer waarin gebruik wordt gemaakt van het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds. De doelgroep bestaat uit 139 huishoudens met schoolgaande kinderen en een inkomen tot 120 procent Wsm.

Tabel 3.7.3 Gebruik en bereik huishoudens Jeugdsport- en cultuurfonds

Categorie	
Doelgroep huishoudens	139
Gebruik Jeugdsport- & Jeugdcultuurfonds huishoudens	64
Percentage bereik huishoudens	46%

De 117 kinderen die van de fondsen gebruik hebben gemaakt wonen in 64 huishoudens. Dat betekent een bereik van 46 procent op huishoudniveau en dat is iets hoger dan dat we normaal gesproken bij het Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds vinden (gemiddeld rond de 40 procent).

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van JSF & JCF

- Huishoudens met een andere inkomensbron maken iets vaker gebruik van de fondsen dan huishoudens met een bijstandsuitkering, al zijn de verschillen klein;
- Meerpersoonshuishoudens met kinderen maken vaker gebruik van het JSF & JCF dan eenoudergezinnen;
- Minima met een niet-westerse migratieachtergrond maken vaker gebruik van de fondsen dan minima met een andere achtergrond.

3.8. Meedoenregeling re-integratie

Mensen die een bijstandsuitkering ontvangen, kunnen in aanmerking komen voor een re-integratietraject. Samen met een contactpersoon worden afspraken gemaakt over het trajectplan. Daarnaast worden er ook afspraken gemaakt over (tussentijdse) resultaten. Als deze resultaten worden behaald, dan kunnen mensen een meedoenpremie ontvangen. Dit bedraagt maximaal € 200 per jaar (twee keer € 100). Omdat we op basis van de voor dit

onderzoek gebruikte bestanden niet weten hoeveel mensen een re-integratietraject volgen kunnen we doelgroep niet weergeven. Daarom geven we alleen het gebruik weer van de meedoenpremie re-integratie.

Tabel 3.8.1 Gebruik meedoenpremie re-integratie

Categorie	
Gebruik meedoenpremie re-integratie	95

In de periode juli 2016 tot juli 2017 hebben 95 huishoudens de meedoenpremie voor een re-integratietraject gekregen.

Kenmerken huishoudens die gebruikmaken van meedoenpremie re-integratie

- Ruim een derde van de huishoudens is alleenstaand en 30 procent is een huishouden met kinderen;
- Bijna driekwart heeft een Nederlandse achtergrond.

3.9. Cumulatief gebruik inkomensregelingen

In deze paragraaf geven we weer of en in hoeverre minimahuishoudens gebruik maken van meerdere regelingen. Een huishouden kan theoretisch gezien van zes voorzieningen gebruik maken².

Tabel 3.9.1 Cumulatief gebruik minimaregelingen, huishoudens tot 120%

Aantal regelingen	Aantal	Aandeel
0	128	21%
1	278	45%
2	131	22%
3	51	8%
4 of meer	24	4%
Totaal	612	100%

De tabel laat zien dat 21 procent van alle minimahuishoudens (128 in getal) in de analyseperiode van geen enkele inkomensondersteunende regeling gebruik heeft gemaakt. Dit aandeel niet-gebruikers ligt iets hoger dan wat we bij de meeste andere gemeenten zien, gemiddeld ligt het aandeel niet-gebruikers rond de 15 procent. De meeste minima (45 procent) hebben van één regeling gebruikgemaakt en 22 procent heeft twee regelingen gebruikt. Een kleine groep van 4 procent (24 huishoudens) heeft gebruikgemaakt van 4 of meer regelingen.

Kenmerken niet-gebruikers

Een nadere analyse van de 128 huishoudens die van geen enkele regeling gebruik hebben gemaakt geeft het volgende beeld:

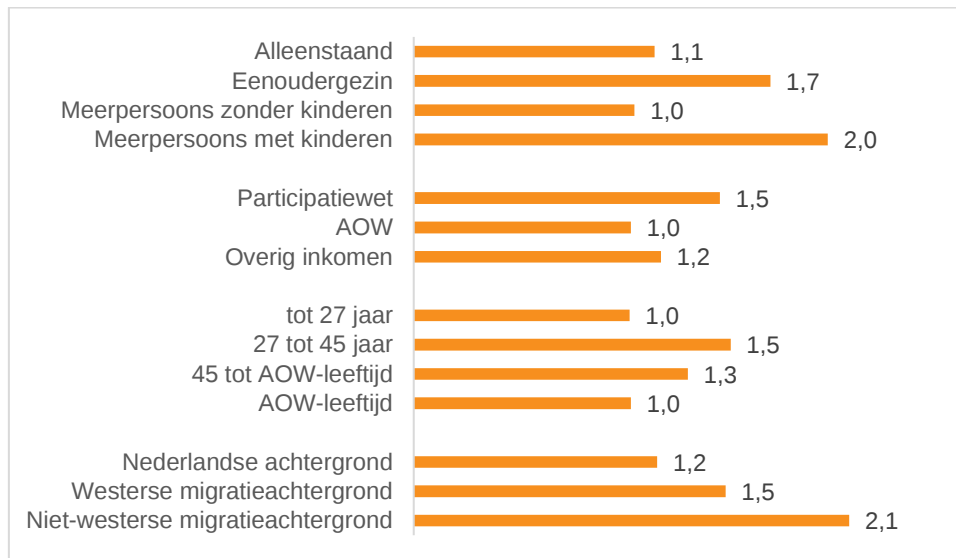
- Van alle huishoudens met een bijstandsuitkering maakt 27 procent van geen enkele regeling gebruik. Onder huishoudens met een AOW-uitkering is 13 procent een niet-gebruiker;
- Van alle meerpersoonshuishoudens zonder kinderen maakt 27 procent van geen enkele regeling gebruik. Het niet-gebruik is het kleinst onder meerpersoonshuishoudens met kinderen, 12 procent van die minimahuishoudens maakt van geen enkele regeling gebruik;
- Onder minima met een niet-westerse migratieachtergrond is het niet-gebruik het laagst.

² De meedoenpremie re-integratie laten we hier buiten beschouwing.

Aantal inkomensondersteunende regelingen in minimahuishoudens

Gemiddeld maken de minimahuishoudens in Aa en Hunze gebruik van 1,3 regelingen. Tussen de huishoudens is echter enig verschil te constateren in het gemiddeld gebruik. De volgende figuur maakt dit duidelijk.

Figuur 3.9.1. Gemiddeld aantal regelingen naar kenmerken huishoudens

- De figuur laat zien dat huishoudens met kinderen gemiddeld van meer regelingen gebruikmaken van huishoudens zonder kinderen. Zij kunnen ook van meer regelingen gebruikmaken;
- Huishoudens met een bijstandsuitkering maken gemiddeld van meer regelingen gebruik dan huishoudens met een andere inkomensbron;
- Huishoudens tot 27 jaar en AOW-gerechtigden blijven achter in hun gebruik bij de overige huishoudens;
- Tenslotte is te zien dat minimahuishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond van gemiddeld meer regelingen gebruikmaken dan huishoudens met een andere achtergrond. Bij het gebruik per regeling werd al duidelijk dat het bereik onder minimahuishoudens met een niet-westerse migratie achtergrond relatief gezien het hoogst is (op de individuele inkomenstoeslag na, daar is het bereik het hoogst onder minimahuishoudens met een westerse migratieachtergrond).
- Sommige huishoudens kunnen van meer regelingen gebruik maken dan andere omdat ze op meer regelingen recht hebben. Dit heeft uiteraard invloed op het gemiddelde gebruik.

4. Minima met Wmo, schuldhulpverlening en jeugdhulp

In dit hoofdstuk gaan we in op het gebruik van de Wmo, schuldhulpverlening en jeugdhulp onder minimahuishoudens. We geven een aantal kenmerken weer en vergelijken het gebruik van minimahuishoudens met het gebruik van niet-minima. Het gebruik van de voorzieningen is gemeten op huishoudniveau over de periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2017.

4.1. Wmo

De volgende tabel geeft de inkomenssituatie weer van de huishoudens die in de analyseperiode gebruik hebben gemaakt de Wmo.

Tabel 4.1.1 Inkomensverdeling Wmo-gebruikers

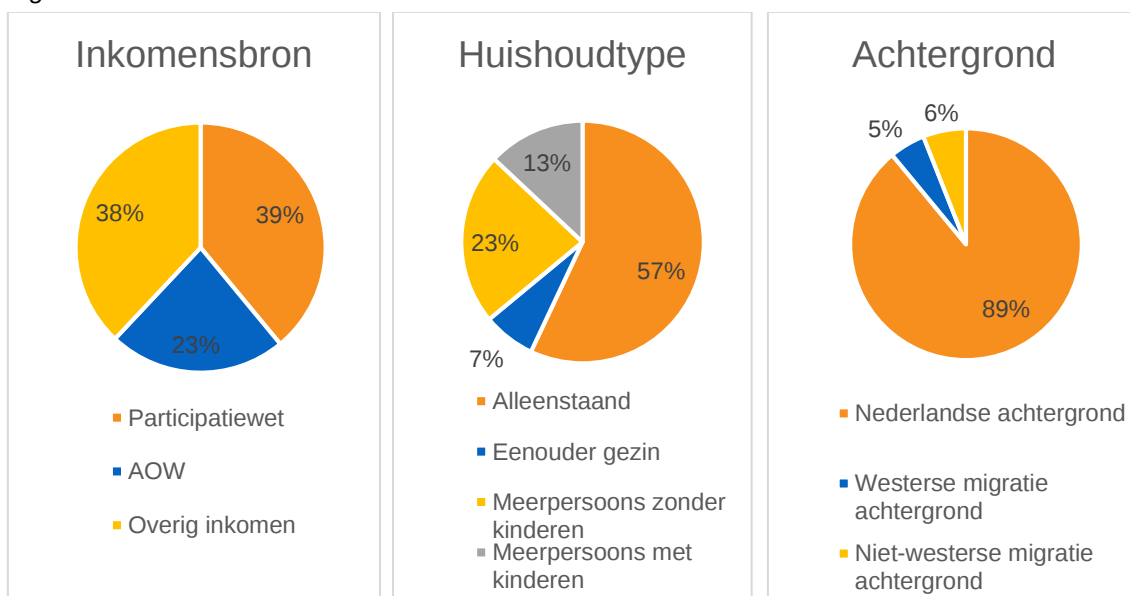
Inkomen	Wmo-huishoudens		Aandeel van alle huish.
Tot 120% Wsm	106	14%	17%
Overig	676	86%	6%
Totaal	782	100%	7%

In de analyseperiode hebben 782 huishoudens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen. Procentueel gezien is dit 7 procent van alle huishoudens in de gemeente. Van deze 782 Wmo-huishoudens heeft 14 procent een inkomen tot 120 procent Wsm. Bij de meeste andere gemeenten ligt dat aandeel rond de 10 procent. Van alle minimahuishoudens heeft 17 procent een Wmo-voorziening, dat is dus hoger dan het gemiddelde van 7 procent in de hele gemeente. Het is een normaal beeld dat minima vaker dan gemiddeld een Wmo-voorziening hebben.

Kenmerken minimahuishoudens met Wmo

In de volgende figuren een aantal kenmerken van de 106 minimahuishoudens met een Wmo-voorziening.

Figuur 4.1.1. Kenmerken minimahuishoudens met Wmo

39 procent van de minimahuishoudens met Wmo ontvangt een bijstandsuitkering en 23 procent is AOW-gerechtigd. Naar huishoudtype zijn de meeste huishoudens alleenstaand. Bijna 90 procent van de minima met Wmo heeft een Nederlandse achtergrond.

4.2. Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening (SHV) is bedoeld voor inwoners die zelf hun problematische schulden niet meer kunnen oplossen. Het belangrijkste onderdeel van schuldhelpverlening betreft een minnelijke schuldregeling. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP (het wettelijk traject). De volgende tabel geeft het aantal huishoudens weer dat een traject binnen de schuldhelpverlening heeft (lopende trajecten en intakes).

Tabel 4.2.1 Aantal huishoudens in schuldhelpverleningstraject

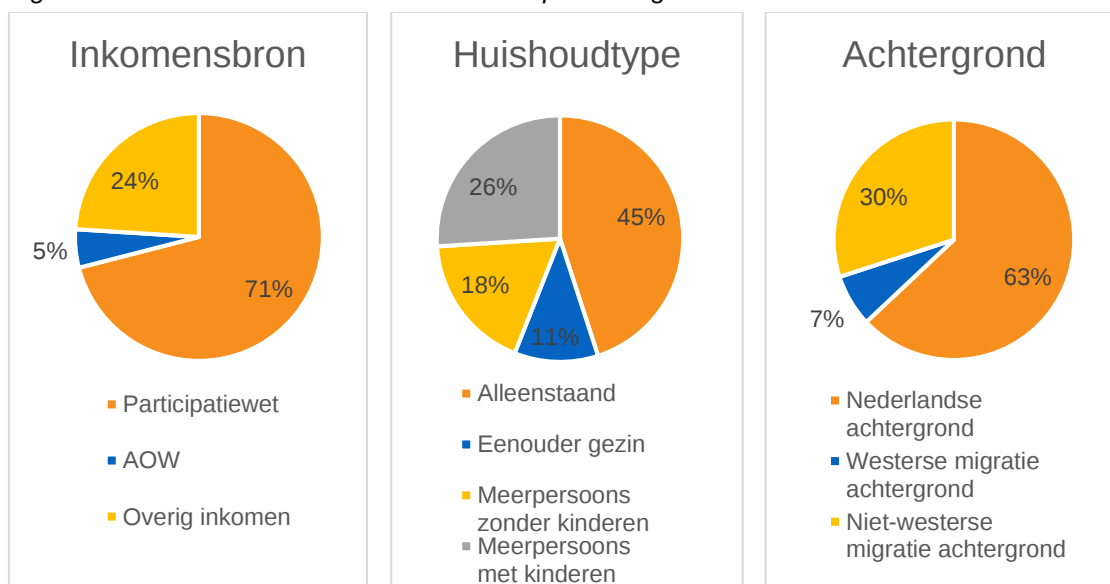
Inkomen	SHV-huishoudens		Aandeel van alle huish.
Tot 120% Wsm	148	52%	24,2%
Overig	136	48%	1,2%
Totaal	284	100%	2,5%

In totaal zijn 284 huishoudens in aanraking geweest met schuldhelpverlening, waarvan ruim de helft (52 procent) een inkomen tot 120 procent Wsm heeft. In de gehele gemeente is 2,5 procent van de huishoudens in aanraking geweest met schuldhelpverlening. Onder minima tot 120 procent is dat ruim 24 procent.

Kenmerken minimahuishoudens in de schuldhelpverlening

In de volgende figuren een aantal kenmerken van minimahuishoudens in de schuldhelpverlening.

Figuur 4.2.1. Kenmerken minima in schuldhelpverlening

De meeste minimahuishoudens (71 procent) die ook schuldhelpverlening hebben, ontvangen een bijstandsuitkering. Kijken we naar huishoudtype dan zien we dat 37 procent een minimahuishouden met kinderen is. Bijna twee derde van de huishoudens heeft een Nederlandse achtergrond en ongeveer een derde heeft een niet-westerse migratieachtergrond.

4.3. Vergelijking minima met niet-minima

In deze paragraaf vergelijken we minimahuishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm met niet-minima (huishoudens met een hoger inkomen) op het gebruik van de Wmo, schuldhulpverlening en jeugdhulp. Voor de jeugdhulp kijken we daarbij alleen naar huishoudens met kinderen.

Tabel 4.3.1 Gebruik Wmo, SHV en jeugdhulp minima en niet-minima

Categorie	Wmo	SHV	Jeugdhulp
Minima tot 120 procent Wsm	17%	24%	38%
Niet-minima inkomen > 120 procent Wsm	6%	1%	19%

Minimahuishoudens maken vaker gebruik van de Wmo, SHV en jeugdhulp dan niet-minima; 17 procent heeft eveneens gebruikgemaakt van een of meerdere Wmo-voorzieningen, 25 procent heeft ook schuldhulpverlening en 38 procent van de huishoudens met kinderen krijgt ook jeugdhulp.

Bij huishoudens met een inkomen hoger dan 120 procent Wsm (de zogenaamde niet-minima) zijn de cijfers als volgt: 6 procent heeft een of meerdere Wmo-voorzieningen, 1 procent is in aanraking geweest met schuldhulpverlening en 19 procent van de huishoudens met kinderen krijgt ook jeugdhulp.

5. Het armoedebeloid in perspectief

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste zaken uit de Armoedemonitor op een rij.

5.1. Doelgroep armoedebeloid

Aantal minimahuishoudens lager dan landelijk

Op 1 juli 2017 wonen in de gemeente Aa en Hunze 612 huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm. Dat is 5,4 procent van alle huishoudens in de gemeente en dit ligt ver onder het landelijke gemiddelde van 12 procent. In gemeenten met minder dan 50.000 inwoners ligt het aandeel minima meestal lager dan landelijk. Van de minimahuishoudens in Aa en Hunze ontvangt ruim de helft een bijstandsuitkering.

Eenoudergezinnen, jongere huishoudens en niet-westerse huishoudens vaker minima

23 procent van alle eenoudergezinnen in de gemeente heeft een inkomen tot 120 procent Wsm, veel meer dan het gemeentelijke gemiddelde van 5 procent. Ook alleenstaanden zijn vaker dan gemiddeld minima; 9 procent van alle alleenstaanden heeft een minimuminkomen. Dergelijke verhoudingen zien we bij de meeste gemeenten. Daarnaast zijn huishoudens onder de 45 jaar vaker minima dan huishoudens die ouder zijn dan 45 jaar. Onder huishoudens met AOW is het aandeel minima slechts 2 procent. Wanneer we kijken naar de achtergrond van de minimahuishoudens dan zien we dat huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond veel vaker (38 procent) minima zijn dan huishoudens met een Nederlandse achtergrond (5 procent). Ook dit beeld zien we in de meeste andere gemeenten.

Aandeel langdurige minima lager dan in meeste andere gemeenten

45 procent van de minimahuishoudens heeft al drie jaar of langer een miniminkomen, dat zijn 274 huishoudens. In veel andere gemeenten ligt het gemiddelde op ongeveer 55 procent.

Bijna 7 procent van alle kinderen woont in een minimahuishouden, onder eenoudergezinnen is dat 25 procent

Er zijn 302 kinderen tot 18 jaar die opgroeien in een minimahuishouden, oftewel 6,8 procent van alle kinderen in de gemeente. Het aandeel minimakinderen is dus hoger dan het aandeel minimahuishoudens; er zijn relatief veel huishoudens met kinderen binnen de minimapopulatie. Kinderen in een eenoudergezin hebben meer kans om op te groeien in armoede; 25 procent van de kinderen in een eenoudergezin woont in een minimahuishouden. Geografisch gezien groeien kinderen in Rolde en omgeving vaker op in een minimahuishouden en naar achtergrond geldt dat voor kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond.

12 procent van alle kinderen krijgt jeugdhulp, onder minimakinderen is dat 23 procent

Tussen 1 juli 2016 en 1 juli 2017 kregen 529 kinderen een vorm van jeugdhulp. Dat is 12 procent van alle kinderen tot 18 jaar. Minimakinderen kregen vaker jeugdhulp dan kinderen die niet in een minimahuishouden wonen (23 procent tegenover 11 procent). Ruim de helft van de minimakinderen met jeugdhulp is tussen de 4 en 12 jaar oud. In het gebied Hunze en omgeving krijgen relatief gezien meer kinderen jeugdhulp dan in de andere twee gebieden.

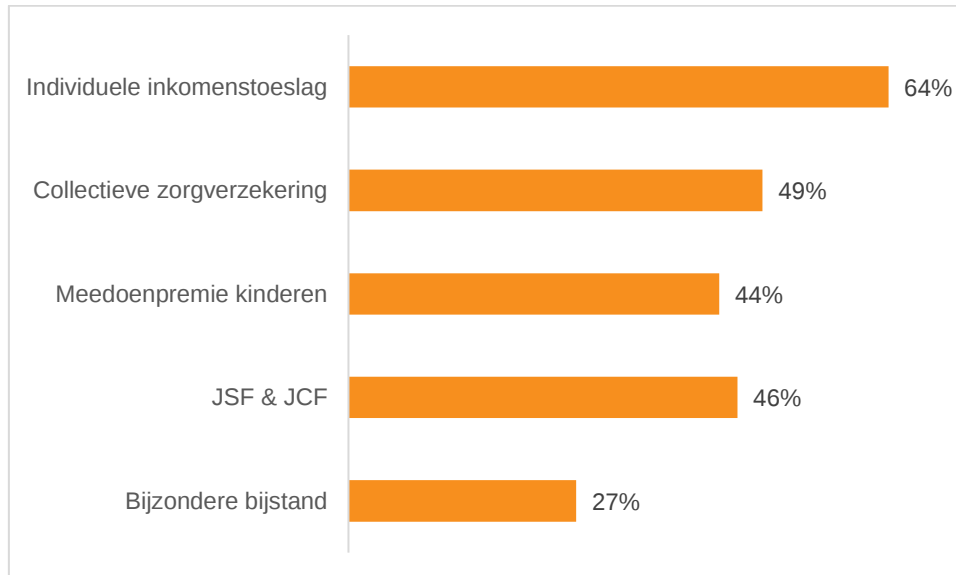
Multi-problematiek onder minimahuishoudens

Een deel van de minimahuishoudens (17 procent) heeft ook een Wmo-voorziening en dus een zorgvraag. Daarnaast is 24 procent ook bij schuldhelpverlening geweest. Van de minimahuishoudens met kinderen ontvangt 38 procent ook een vorm van jeugdhulp. Een integrale aanpak is dus nodig om als gemeente goede ondersteuning te bieden.

5.2. Minimaregelingen

In de volgende figuur het bereik van de minimaregelingen in de periode 1 juli 2016 tot 1 juli 2017. Dit is het aantal huishoudens dat gebruik heeft gemaakt van de regeling, afgezet tegen de doelgroep per regeling.

Figuur 5.2.1. Bereik minimaregelingen

Voor de **individuele inkomenstoeslag** geldt dat in de meeste gemeenten het aandeel gebruik rond 60 procent ligt. Het bereik in Aa en Hunze van 64 procent ligt daar dus iets boven.

Voor de **collectieve zorgverzekering** geldt dat het bereik van 49 procent hoger ligt dan het gemiddelde van 30 procent in andere gemeenten. Het bereik van de collectieve zorgverzekering stijgt het laatste jaar wel in de meeste gemeenten. Onder AOW'ers is het bereik in Aa en Hunze overigens nog hoger; 78 procent van de AOW-gerechtigde minima maakt gebruik van de collectieve zorgverzekering.

44 procent van de minimahuishoudens met kinderen heeft gebruikgemaakt van de **meedoenpremie voor schoolgaande kinderen**. Dat is gemiddeld voor een regeling voor schoolgaande kinderen. Minima met een bijstandsuitkering en eenoudergezinnen maken nog wat vaker gebruik van de regeling.

Het bereik van het **Jeugdsportfonds & Jeugdcultuurfonds** is met 46 procent iets hoger dan we bij veel andere gemeenten zien (gemiddeld 40 procent).

Het bereik van de **bijzondere bijstand** is 27 procent. Dat ligt in redelijk in lijn met het bereik dat we op dit moment bij de meeste andere gemeenten zien (25 procent). De laatste tijd zien we een stijging van de bijzondere bijstand, met name door kosten voor bewindvoering.

Gebruikersgroep

Minima met een bijstandsuitkering, minima met kinderen en minima met een niet-westerse migratieachtergrond maken gemiddeld van de meeste regelingen gebruik. Dit sluit aan bij wat we bij de meeste andere gemeente zien.

5.3. Aanbevelingen

Het gebruik van de regelingen is goed te noemen, maar sommige groepen blijven achter in hun gebruik. Zo maken AOW'ers nauwelijks gebruik van de bijzondere bijstand, blijven gezinnen met kinderen achter in het gebruik van de individuele inkomenstoeslag en maken gezinnen met een Nederlandse achtergrond minder vaak gebruik van de meedoenpremie en het JSF & JCF dan gezinnen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Samenloop voorzieningen sociaal domein

Minimahuishoudens maken vaker gebruik van de Wmo, schuldhulpverlening en Jeugdwet dan huishoudens met een hoger inkomen. Bovenop hun lage inkomen hebben ze dus ook vaker problematieken op andere leefgebieden en deze zijn niet los van elkaar te zien. Zet daarom in op een integrale benadering en kijk breder dan alleen inkomen. Uit de enquête onder minima, die tegelijkertijd met deze Armoedemonitor is uitgevoerd, kwam naar voren dat het grootste deel van de doelgroep bekend is met het minimabeleid via het Werkplein Drentsche Aa. Zorg er voor dat mensen via het Werkplein ook informatie kunnen krijgen over de Wmo, schuldhulpverlening en Jeugdwet en zorg voor goede doorverwijzingen. Ook de sociale teams kunnen daar een rol in spelen.

Minimakinderen in Rolde en omgeving

In het woongebied Rolde en omgeving groeit 8,3 procent van alle kinderen tot 18 jaar op in een minimahuishouden en dat is hoger dan in het gebied Annen en Gieten (5,3 procent) en in het Hunzegebied (7,1 procent). Terwijl het aandeel minimahuishoudens in de drie gebieden nagenoeg gelijk is. Voor het sociaal team in dat gebied is het dus belangrijk om daar rekening mee te houden. De gemeente heeft ook al een kidsteam opgericht en zij zijn begonnen om de regelingen voor kinderen (verder) onder de aandacht te brengen. Daarnaast is de gemeente bezig met het opzetten van een Kindpakket, waarin alle regelingen voor kinderen worden gebundeld. We raden aan om het aanvragen van het Kindpakket zo makkelijk mogelijk te maken, bijvoorbeeld door één formulier te gebruiken voor alle regelingen.

Bijlage 1. Verantwoording

Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de verschillende lokale en landelijke regelingen die de gemeente uitvoert. Daarbij gaat het om de volgende voorzieningen: Participatiewet en minimaregelingen. Alle bron gegevens zijn via encryptie versleuteld aangeleverd zodat ze niet te herleiden zijn tot individuele natuurlijke personen.

Onderstaand beschrijven we de wijze waarop het onderzoeksbestand is aangemaakt.

Stap 1

In de eerste bewerkingsstap wordt de informatie uit de genoemde registratiebronnen aan het actuele BRP bestand (dat ook is versleuteld) gekoppeld. Op deze wijze wordt inzichtelijk welke personen gebruikmaken of gebruik hebben gemaakt van welke voorziening.

Stap 2

In stap 2 wordt aan de hand van de BRP een analysebestand op huishoudniveau gemaakt. We onderscheiden 4 huishoudtypes: alleenstaanden, eenoudergezinnen, meerpersoonshuishoudens met kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder kinderen. De operationele definities van deze begrippen treft u verderop in deze verantwoording aan.

Stap 3

Het feitelijke gebruik van voorzieningen in het jaar voorafgaand aan het peilmoment van de BRP wordt op huishoudniveau vastgesteld. Indien één persoon binnen het huishouden gebruik heeft gemaakt van een bepaalde voorziening, wordt dit toegerekend naar het hele huishouden.

Statistisch kader

In tegenstelling tot wat gangbaar is bij sociaal wetenschappelijk onderzoek is dit rapport gebaseerd op gegevens van de totale bevolkingspopulatie. Dat betekent dat de vermelde aantallen en percentages niet getoetst hoeven te worden op statistische betrouwbaarheid en altijd de feitelijke situatie weergeven.

Operationele definitie huishouden

Het bepalen van het soort en type huishouden gebeurt aan de hand van gegevens uit de bevolkingsadministratie en wel op de volgende wijze:

- Indien één persoon op een adres woont, is duidelijk dat er sprake is van een alleenstaande;
- Personen op één adres waartussen geregistreerde ouder-kindrelaties of echtrelaties bestaan worden tot een gezamenlijk huishouden gerekend;
- Indien er één minderjarige op een adres woont met een ouder-kindrelatie tellen we een eenoudergezin;
- Indien er meer minderjarige op een adres wonen waarbij één meerderjarige ouder is en er een ouder-kindrelatie bestaat met de andere meerderjarige (en/of minderjarige) tellen we een eenoudergezin;
- Als er vier of meer meerderjarigen op een adres wonen, gaan we ervan uit dat er meerdere huishoudens op dit adres gevestigd zijn;
- Indien er drie meerderjarigen zonder echtrelatie op één adres wonen, kijken we naar de gemiddelde leeftijd. Ligt die onder de 27 jaar dan rekenen we iedere persoon als een afzonderlijk (studenten)huishouden. Ligt deze boven de 27 jaar dan tellen we één meerpersoonshuishouden.
- Als er minimaal 20 personen op een gezamenlijk adres wonen, registreren we een institutioneel huishouden, tenzij de gemiddelde leeftijd van alle bewoners hoger is dan de AOW-leeftijd. Iedere bewoner wordt dan als afzonderlijk huishouden meegeteld (gehuwden tellen als één huishouden).

Zelfstandig huishouden

Een zelfstandig huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Institutioneel huishouden

Tot de institutionele huishoudens behoren adressen met minimaal 20 personen, waarbij de gemiddelde leeftijd jonger is dan de AOW-leeftijd. Hiertoe behoren bijvoorbeeld opvangcentra, penitentiaire inrichtingen, kindertehuizen en internaten.

In de bevolkingsoverzichten in deze rapportage zijn deze personen meegeteld. In de hoofdstukken waar de inkomensverdeling in termen van huishoudens wordt besproken blijven zij buiten beschouwing.

Besteedbaar inkomen (CBS)

Besteedbaar inkomen is het bruto inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (zoals alimentatie) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto inkomen omvat winst uit onderneming, bruto inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto ontvangen overdrachten (zoals AOW, Anw, WAO/WIA, studiefinanciering, kinderbijslag en huursubsidie).

Inkomensbron

In dit onderzoek worden de termen Participatiewet, AOW en 'ander' inkomen gebruikt. Voor de bijstandsgerechtigden (Participatiewet) is de inkomensbron direct vast te stellen. De AOW inkomensgrondslag is bepaald op basis van de leeftijd van de huishoudoudste. De AOW-gerechtigde huishoudens die tevens een aanvullende bijstandsuitkering ontvangen rekenen we eveneens tot deze categorie. Alle overige inkomens zijn vervolgens onder de noemer 'ander' inkomen gebracht.

Wanneer het inkomen van een huishouden alleen bestaat uit AOW dan wordt het huishouden tot de minimapopulatie gerekend.

Berekening van de duur van het minimuminkomen

De duur van de periode waarin een huishouden op het minimuminkomen leeft, wordt berekend aan de hand van een combinatie van gegevens uit verschillende bronnen. Een sluitende definiëring in termen van een volledig onafgebroken periode is niet altijd mogelijk. Indien de periode tussen het gebruik van de ene regeling en de andere maximaal 30 dagen is, wordt dit daarom toch als aaneengesloten periode gezien.

Wettelijk sociaal minimum

Het wettelijk sociaal minimum is de actuele bijstandsnorm voor het betreffende huishoudtype. Deze normbedragen worden halfjaarlijks vastgesteld. Voor AOW-gerechtigden is de netto AOW-uitkering het normbedrag voor het wettelijke sociale minimum.

Achtergrond (CBS)

Voor bepaling van achtergrond wordt gekeken naar het geboorteland van de ouder(s). Iemand met een migratieachtergrond is iemand waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren. Inwoners afkomstig uit Europa, Noord-Amerika, Australië, Japan en Indonesië worden als mensen met een westerse migratieachtergrond gezien.

Bijlage 2. Bevolkingskarakteristieken

In deze bijlage staan de belangrijkste kenmerken van de bevolkingspopulatie in de gemeente Aa en Hunze op 1 juli 2017.

Alle huishoudens

Onderstaande tabel geeft het aantal inwoners en huishoudens weer in de gemeente.

Tabel B2.1 Aantal huishoudens en inwoners Aa en Hunze³

Categorie	
Aantal huishoudens	11.423
Aantal personen	25.115
Gemiddelde huishoudgrootte	2,2

Huishoudtype

Naar huishoudtype zien we de volgende verdeling.

Tabel B2.2 Huishoudens naar type

Huishoudtype	Alle huishoudens		Aandeel landelijk
Alleenstaand	3.502	31%	37%
Eenoudergezin	262	2%	7%
Meerpersoons zonder kinderen	5.404	47%	29%
Meerpersoons met kinderen	2.255	20%	27%
Totaal	11.423	100%	100%

De huishoudsamenstelling in Aa en Hunze wijkt enigszins af van het landelijke beeld⁴. Zo zijn er in de gemeente meer meerpersoonshuishoudens zonder kinderen en minder alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens met kinderen dan in de rest van het land.

Leeftijd

De leeftijdsopbouw van de huishoudpopulatie, uitgaande van de leeftijd van de oudste persoon in het huishouden, staat weergegeven in tabel B2.3.

Tabel B2.3 Huishoudens naar leeftijd

Leeftijdscategorie	Alle huishoudens		Landelijk
Tot 27 jaar	268	2%	8%
27 tot 45 jaar	1.954	17%	29%
45 tot AOW-leeftijd	4.965	44%	37%
AOW-leeftijd	4.236	37%	25%
Totaal	11.423	100%	100%

In een op drie huishoudens is de oudste persoon AOW-gerechtigd, tegenover een op de vier huishoudens landelijk. Ook het aandeel huishoudens tussen de 45 jaar en de AOW-leeftijd is in Aa en Hunze hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de vergrijzing de komende jaren nog sterker zal doorzetten.

³ Alle gegevens in de tabellen in deze monitor zijn gebaseerd op gemeentelijke registratiegegevens, tenzij anders aangegeven. Landelijke cijfers zijn afkomstig van het CBS.

⁴ De definitie die het CBS hanteert voor eenoudergezinnen wijkt af van de definitie die KWIZ gebruikt. Het CBS hanteert geen leeftijds criterium bij het begrip eenoudergezin en telt dus ook ouder-kind relatie mee tussen volwassenen personen. KWIZ hanteert als criterium voor een eenoudergezin dat het jongste inwonende kind jonger dan 18 jaar is.

Geografische spreiding

Onderstaand de verdeling naar woongebied.

Tabel B2.4 Huishoudens naar woongebied

Woongebied	Alle huishoudens	
Gebied Annen, Gieten	4.013	35%
Hunzegebied	4.093	36%
Rolde en omgeving	3.317	29%
Totaal	11.423	100%

Achtergrond

De volgende tabel geeft de verdeling naar achtergrond van alle huishoudens in Aa en Hunze weer, op basis van de achtergrond van de oudste persoon in het huishouden.

Tabel B2.4 Huishoudens naar Achtergrond

Achtergrond	Alle huishoudens	
Nederlandse achtergrond	10.916	96%
Westerse migratieachtergrond	278	2%
Niet-westerse migratieachtergrond	229	2%
Totaal	11.423	100%

De meeste huishoudens in de gemeente hebben een Nederlandse achtergrond. Landelijk ligt het aandeel huishoudens met een Nederlandse achtergrond op 81 procent.

Bijlage 3. Kenmerken kinderen

In deze bijlage staat een aantal kenmerken van de kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar in de gemeente Aa en Hunze.

Leeftijd

Tabel B3.1 Leeftijdsopbouw kinderen

Leeftijdscategorie	Alle kinderen	
Tot 4 jaar	657	15%
4 tot 12 jaar	1.862	42%
12 tot 18 jaar	1.890	43%
Totaal	4.409	100%

Huishoudtype

De volgende tabel geeft de verdeling naar huishoudtype weer.

Tabel B3.2 Huishoudtype kinderen in (minima)huishoudens

Huishoudtype	Alle kinderen	
Eenoudergezin	414	9%
Meerpersoons met kinderen	3.995	91%
Totaal	4.409	100%

Geografische spreiding

De volgende tabel geeft de verdeling naar woongebied weer.

Tabel B3.3 Woongebied kinderen

Woongebied	Alle kinderen	
Gebied Annen, Gieten	1.466	33%
Hunzegebied	1.618	37%
Rolde en omgeving	1.325	30%
Totaal	4.409	100%

Achtergrond

De volgende tabel geeft de verdeling naar achtergrond weer.

Tabel B3.4 Achtergrond kinderen in (minima)huishoudens

Achtergrond	Alle kinderen	
Nederlandse achtergrond	4.248	96%
Westerse migratieachtergrond	38	1%
Niet-westerse migratieachtergrond	123	3%
Totaal	4.409	100%

Bijlage 4. Afkortingen

Tabel B4.1 Afkortingenlijst

Afkorting	
AOW	Algemene Ouderdomswet
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CPB	Centraal Planbureau
SHV	Schuldhelpverlening
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
Wsm	Wettelijk sociaal minimum
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
WW	Werkloosheidswet

Bijlage 5. Indeling woongebieden

Tabel B5.1 Woongebieden en woonplaatsen

Woongebied	Woonplaatsen
Annen, Gieten	Annen
	Eext
	Anloo
	Gasteren
	Anderen
	Schipborg
	Eexterzandvoort
	Gieten
Hunzegebied	Eexterveen
	Spijkerboor
	Nieuw-Annerveen
	Nieuwediep
	Oud-Annerveen
	Annerveenschekanaal
	Eexterveenschekanaal
	Gasselte
	Gasselternijveen
	Gasselternijveenschemond
Rolde en omgeving	Gieterveen
	Rolde
	Grolloo
	Ekehaar
	Schoonloo
	Papenvoort
	Vredenheim
	Amen
	Balloo
	Balloërveld
	Deurze
	Eleveld
	Eldersloo
	Geelbroek
	Marwijksoord
	Nooitgedacht
	Nijlande

Tabel B5.2 Woongebied minimahuishoudens, inkomen tot 120%

Woongebied	Minimahuishoudens		Aandeel
Gebied Annen, Gieten	208	34%	5,2%
Hunzegebied	225	37%	5,5%
Rolde en omgeving	179	29%	5,4%
Totaal	612	100%	5,4%

Tabel B5.3 Woongebied minima, inkomen tot 120%

Woongebied	Minimakinderen		Aandeel
Gebied Annen, Gieten	77	26%	5,3%
Hunzegebied	115	38%	7,1%
Rolde en omgeving	110	36%	8,3%
Totaal	302	100%	6,8%

Tabel B5.3 Aantal kinderen met jeugdhulp per woongebied

Woongebied	Kinderen in jeugdhulp		Aandeel
Gebied Annen, Gieten	159	30%	10,8%
Hunzegebied	219	41%	13,5%
Rolde en omgeving	151	29%	11,4%
Totaal	529	100%	12,0%